

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1305

Vragen van het lid **Akerboom** (PvdD) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de toespraak van Greta Thunberg tijdens de COP24 in Katowice* (ingezonden 19 december 2018).

Antwoord van Minister **Wiebes** (Economische Zaken en Klimaat) mede namens de Minister-President en de Ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Defensie, Justitie en Veiligheid, Financiën, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Infrastructuur en Waterstaat, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Buitenlandse Zaken, en de Ministers voor Rechtsbescherming, Basis en Voortgezet Onderwijs en Media en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 28 januari 2019) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1119.

Vraag 1

Erkent u dat u medeverantwoordelijkheid draagt voor het Nederlandse klimaatbeleid, aangezien het kabinetsbeleid wordt vastgesteld door de ministerraad?

Vraag 2

Heeft u de toespraak gehoord die de 15-jarige Zweedse klimaatactivist Greta Thunberg heeft gegeven tijdens de klimaatconferentie in Katowice, Polen?¹

Vraag 3

Heeft u gehoord dat ze zei: «Veel mensen zeggen dat Zweden maar een klein land is, en dat het niet uitmaakt wat we doen. Maar ik heb geleerd dat je nooit te klein bent om een verschil te maken. En als slechts een paar kinderen over de hele wereld de krantenkoppen halen, door simpelweg niet naar school te gaan, stel je dan eens voor wat we met zijn allen zouden kunnen bereiken, als we maar zouden willen»? Bestrijdt u deze uitspraken van Thunberg?

¹ <https://youtu.be/HzeekxtyFOY>Vragen

Vraag 8

Heeft u gehoord dat ze zei: «Maar populair zijn interesseert me niet. Wat mij interesseert, is klimaatrechtvaardigheid en een levende planeet»? Vindt u dat inspirerend? Zou u een voorbeeld kunnen nemen aan Thunberg?

Vraag 9

Heeft u gehoord dat ze zei: «Onze beschaving wordt opgeofferd voor de mogelijkheid voor een zeer klein aantal mensen om door te gaan met het verdienen van een enorme hoeveelheid geld. Onze atmosfeer wordt opgeofferd zodat rijke mensen in landen als de mijne, in luxe kunnen leven. Het is het lijden van velen, die betalen voor de luxe van enkelen»? Bestrijdt u deze uitspraak van Thunberg?

Vraag 13

Heeft u gehoord dat ze zei: «We kunnen een crisis niet oplossen zonder het als een crisis te behandelen»? Bestrijdt u deze logica van Thunberg?

Vraag 14

Heeft u gehoord dat ze zei: «We moeten de fossiele brandstoffen in de grond laten, en we moeten focussen op billijkheid»? Bestrijdt u deze uitspraak van Thunberg?

Antwoord 1, 2, 3, 8, 9, 13 en 14

De speech van Greta Thunberg tijdens de VN-klimaatop in Katowice afgelopen december heeft velen aan het denken gezet. Het is erg indrukwekkend dat de acties van één persoon zoveel teweeg kunnen brengen. Het kabinet deelt de opvatting over de urgentie en de wereldwijde impact van het klimaatprobleem die uit het verhaal van Thunberg naar voren komen. Het kabinetsbeleid is dan ook gericht op het halen van de doelen van Parijs. Voor dit beleid draagt het gehele kabinet de verantwoordelijkheid. De uitstoot van broeikasgassen houdt zich echter niet aan landsgrenzen. Het is een wereldwijd vraagstuk dat we gezamenlijk moeten aanpakken. Bijna 200 landen hebben zich met het ondertekenen van de Overeenkomst van Parijs hieraan gecommitteerd. Deze landen zullen op weg naar 2030 en daarna maatregelen moeten gaan nemen om de doelstellingen te halen, zo ook Nederland. Het klopt dat de armste mensen op de wereld onevenredig hard getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering. Hun armoede wordt veroorzaakt door een complex aan factoren en juist de Overeenkomst van Parijs ziet er op toe dat rijke landen arme landen helpen bij het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en bij het maken van een transitie naar- en toegang tot – duurzame bronnen van energie. De Overeenkomst draagt daarmee bij aan zowel de klimaatdoelen als aan duurzame ontwikkeling.

Op mondiaal niveau behoren Zweden en Nederland tot de kleine(re) landen, maar we kunnen wel degelijk een verschil maken. Nederland kan zijn kennis en diplomatieke kwaliteiten op vele fronten inzetten. De Nederlandse adaptatie- en waterkennis wordt in veel landen ingezet, en in Europees verband zetten we volop in op een ambitieuzer broeikasgasreductiedoel voor 2030. En met ons ambitieuze nationale doel behoren we tot de kopgroep. Uiteraard betekent dit onder meer dat we ervoor moeten zorgen dat we ons gebruik van fossiele brandstoffen zo snel en veel mogelijk beperken.

Vraag 4

Heeft u gehoord dat ze zei: «Maar om dat te doen, moeten we helder spreken, ongeacht hoe oncomfortabel dat kan zijn»? Bestrijdt u de stelling van Thunberg dat eerlijke en heldere communicatie geboden is?

Vraag 5

Heeft u gehoord dat ze zei: «U heeft het alleen maar over groene oneindige economische groei, omdat u bang bent om impopulair te zijn»? Voelt u zich aangesproken door Thunberg op dit punt? Zo nee, heeft u inmiddels uw standpunt over economische groei gewijzigd, en durft u inmiddels te erkennen dat voortdurende economische groei op een (reeds overbelaste) planeet onmogelijk is?

Vraag 12

Heeft u gehoord dat ze zei: «Totdat u gaat focussen op wat er moet gebeuren, in plaats van op wat er politiek mogelijk is, is er geen hoop»? Bestrijdt u deze stelling van Thunberg?

Antwoord 4, 5 en 12

Een ambitieus klimaatbeleid kan gepaard gaan met economische groei en kansen bieden voor onze economie, onze welvaart en ons duurzame verdienvermogen. Door een ambitieus klimaatbeleid bouwen we een voorsprong op ten opzichte van andere landen en kunnen we nieuwe ideeën en technologieën ontwikkelen om die vervolgens te exporteren. Daarmee werken we tegelijkertijd aan een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor duurzame, innovatieve activiteiten. Juist Nederland kan er als welvarend en innovatief land in slagen om de welvaart te laten groeien en tegelijkertijd uitstoot van broeikasgassen te verlagen.

In dit kader wordt samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven en regionale overheden uit het hele land gebouwd aan een ambitieus Klimaatakkoord. Het ontwerp-Klimaatakkoord bevat maatregelen vanuit alle sectoren en de daarbij betrokken departementen. Eindresultaat moet dan ook zijn: een Klimaatakkoord waarmee het politiek vastgestelde reductiedoel wordt gehaald en dat de steun heeft van bijdragende partijen en de mensen in de samenleving. Deze transitie kan namelijk niet zonder maatschappelijk draagvlak. Daarom is het zo belangrijk dat we mensen bij de uitvoering van het Klimaatakkoord goed informeren. Heldere en eerlijke communicatie is hierbij inderdaad geboden.

Vraag 6 (aan alle Ministers)

Heeft u gehoord dat ze zei: «U praat alleen over stappen vooruit zetten met dezelfde slechte ideeën die ons in deze situatie hebben doen belanden, terwijl het enige verstandige zou zijn om aan de noodrem te trekken»? Voelt u zich aangesproken door Thunberg op dit punt?

Zo ja, op welke manier laat u de stem van de groene, jonge generatie direct aanwezig zijn in de besluitvorming over maatregelen die dienen de temperatuurstijging van de aarde tot 1,5 graden Celsius te beperken en wanneer zal uw begroting niet langer een 3-gradenbegroting maar daadwerkelijk een 1,5-gradenbegroting zijn?

Antwoord 6

Het kabinetsbeleid en bijhorende begroting is gericht op het halen van de doelen van Parijs. Hierin klinkt ook de stem van jongeren op vele manieren door. Allereerst door de diverse samenstelling van onze eigen teams, met veel jonge medewerkers. Daarnaast door actieve betrokkenheid van de Nederlandse VN-jongerenvertegenwoordiger voor duurzame ontwikkeling (delegatiedid bij internationale klimaatonderhandelingen), jongeren die aan verschillende klimaattafels van het nationale Klimaatakkoord meepraten (onder andere via de Klimaat en Energie Koepel en de Jonge Klimaatbeweging), en steun aan initiatieven als de Kinderklimaatop.

Vraag 6 (aan Minister-President)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, bijvoorbeeld door effectief klimaatbeleid te ontwikkelen en te stoppen met polderen met het bedrijfsleven?

Vraag 15

Heeft u gehoord dat ze zei: «En als oplossingen binnen het bestaande systeem niet te vinden zijn, dan moeten we misschien het systeem zelf veranderen»? Bestrijdt u deze uitspraak van Thunberg?

Antwoord 6 en 15

Om effectief te zijn moet klimaatbeleid technisch uitvoerbaar zijn en op voldoende draagvlak kunnen rekenen in de samenleving. Overleg met het bedrijfsleven is nodig om technische uitvoerbaarheid te toetsen en zicht te krijgen op mogelijke (neven)effecten van de maatregelen. Overleg met maatschappelijke partijen is nodig om te zorgen dat het beleid op draagvlak

kan rekenen. Het kabinet ziet geen reden om met deze praktijk te breken. Integendeel, om de bedreigingen van klimaatverandering het hoofd te bieden is een daadkrachtig, maatschappelijk gedragen klimaatbeleid nodig. Zowel nationaal als internationaal. En daar gaat het kabinet mee door.

Vraag 6 (aan Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen zoals het fokken en doden van dieren voor vlees, zuivel en eieren, door in te zetten op een verschuiving naar een plantaardig eetpatroon en een forse krimp van de veestapel?

Antwoord 6

Zoals u kunt lezen in het ontwerp-Klimaatakkoord, ziet de sectortafel Landbouw en Landgebruik ruim voldoende mogelijkheden om de gevraagde bijdrage aan de 49% emissiereductie in 2030 te realiseren. In het pakket maatregelen van het ontwerp-Klimaatakkoord zitten maatregelen die zowel gericht zijn op de veehouderij als op de consumptie. Vanuit de doelen voor een meer houdbaar en duurzaam voedselsysteem kan het resultaat een kleinere veestapel zijn. Dit is geen doel op zich, maar een mogelijk gevolg van het integrale verduurzamingsbeleid voor de veehouderij. Verder heeft de tafel ook voorstellen geformuleerd om kennis en innovatie sterker te richten op het stimuleren van kringlooplandbouw en vermindering van broeikasgasemissies.

Vraag 6 (aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en om de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, zoals door het terugdraaien van de snelheidsverhoging naar 130 km/u, de invoering van rekeningrijden, de verlaging van het btw-tarief op tickets voor het openbaar vervoer en door eraan mee te werken om de omvang van de luchtvaart in Nederland terug te brengen door het aantal vliegbewegingen terug te brengen tot 300.000 in 2030, en daarmee de CO₂-uitstoot van mobiliteit snel terug te dringen?

Antwoord 6

De sectortafel Mobiliteit van het Klimaatakkoord heeft een veelheid aan maatregelen aangekondigd om de CO₂ uitstoot te beperken. Zo wordt 27 PJ aan duurzame, geavanceerde biobrandstoffen extra bijgemengd, de uitbreiding van het elektrisch wagenpark gestimuleerd, de logistiek verduurzaamd en reduceren bedrijven de uitstoot van mobiliteit met 50% in 2030. Daarnaast wordt gewerkt aan een duurzaamheidskader voor het gebruik van biomassa en wordt nog meer aandacht besteed aan circulaire grond-, weg- en waterbouw. Ook dit kunt u terugvinden in het ontwerp-Klimaatakkoord.

Vraag 6 (aan Minister van Sociale Zaken en Werk)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, zoals het bevorderen van (type) banen die er voor zorgen dat de temperatuurstijging van de aarde tot 1,5 graad Celsius beperkt blijft en (type) banen te ontmoedigen die bevorderen dat de temperatuurstijging van de aarde boven de 1,5 graad Celsius komt?

Antwoord 6

De strijd tegen klimaatverandering en de daarbij komende energietransitie hebben impact op de arbeidsmarkt. Om het Klimaatakkoord uit te voeren zijn in de maakindustrie, bij netbeheerders en energiebedrijven, in de installatie- en onderhoudsbranche, chemische industrie en bij bouwbedrijven vele tienduizenden extra werknemers nodig. De taakgroep Arbeidsmarkt en Scholing van het Klimaatakkoord adviseert de verschillende sectortafels en het Klimaatberaad over de wisselwerking met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Volgens de taakgroep kan gericht, gezamenlijk beleid de energietransitie aantrekkelijker maken om aan te werken en in te investeren,

hetgeen kan uitmonden in een innovatieve economie met toekomstgerichte, schone en zekere banen waar meer mensen van kunnen profiteren. Voortbouwend op het SER-advies Energietransitie en Werkgelegenheid (2018)², heeft de taakgroep een aanpak uiteengezet om de uitdagingen en impact op het terrein van arbeidsmarkt en scholing aan te pakken. Daarbij stelt de taakgroep een aanpak voor om te komen tot integrale onderwijs- en arbeidsagenda's voor alle sectoren in het Klimaatakkoord. In lijn met de kabinetsappreciatie, wordt met deze aanpak aangesloten bij bestaande uitvoeringsagenda's en regionaal-economische agenda's.

Vraag 6 (aan Minister voor Basis en Voortgezet Onderwijs en Media)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, door eraan mee te werken om in de onderwijsprogramma's te benoemen dat het noodzakelijk is de temperatuurstijging van de aarde tot 1,5 graad Celsius te beperken?

Antwoord 6

De primaire taak van het onderwijs is kinderen en jongeren tot bloei te laten komen en voor te bereiden op de verantwoordelijkheden die ze in de toekomst zullen dragen. Hiervoor zijn de Minister voor Basis en Voortgezet Onderwijs en Media en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gezamenlijk verantwoordelijk. In de huidige kerndoelen van het primair en voortgezet onderwijs leren leerlingen met zorg om te gaan met het milieu en leren zij over het bevorderen van duurzaamheid. Momenteel zijn onder aanvoering van leraren negen ontwikkelteams aan het werk om de kerndoelen in het funderend onderwijs integraal te herzien in het traject curriculum.nu. Zij zullen in 2019 bouwstenen opleveren voor nieuwe kerndoelen en eindtermen.

In het mbo is er op dit moment in het kader van het burgerschapsonderwijs aandacht voor duurzaamheid als politiek- en maatschappelijk issue en voor kenmerken van duurzame consumptie en productie. Alle mbo-studenten volgen burgerschapsonderwijs (als afzonderlijk vak of geïntegreerd in beroepsgerichte onderdelen van de opleiding), aangezien dit verplicht is voor het behalen van het diploma.

Daarnaast heeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, die de wettelijke taak heeft om de kwalificatiedossiers voor alle mbo-opleidingen samen te stellen, de opdracht gegeven om alle kwalificaties door te lichten om te zien of er voldoende aandacht is voor aspecten van circulaire economie en duurzaamheid binnen het betreffende vakgebied.

Met grote uitdagingen zoals de energietransitie is het van belang dat meer studenten voor een technische opleiding kiezen (indicatoren over techniek). Beide Ministers zetten zich, samen met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, hiervoor in binnen het onlangs vernieuwde Techniekpact samen met het bedrijfsleven en het onderwijs.

Vraag 6 (aan Minister van Financiën)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, zoals het aanpassen van de schijven van de energiebelasting zodanig dat de grootste vervuiler gemiddeld meer betaalt dan de kleine vervuiler en zoals het aanpassen van de energiebelasting zodanig dat de mate van vervuiling bepalend is voor de hoogte van het tarief?

Antwoord 6

Het kabinet kent een ambitieuze fiscale vergroeningsagenda. In het Belastingplan 2019 zijn meerdere vergroeningsmaatregelen opgenomen in onder meer de autobelastingen, energiebelasting en afvalstoffenbelasting. Daarnaast

² SER (2018) Energietransitie en werkgelegenheid. Kansen voor een duurzame toekomst. Advies 18/03.

introduceert het kabinet een belasting op luchtvaart en een minimum CO₂-prijs voor elektriciteitsopwekking. In het ontwerp-Klimaatakkoord staat daarnaast dat er een malus komt voor bedrijven in de industrie die zich niet voldoende inspannen om CO₂-reductie te behalen. Ten aanzien van de energiebelasting is het uitgangspunt dat de vervuiler betaalt. Bij de tariefstelling spelen verder de gevolgen voor huishoudens en bedrijven een rol. Het degressieve tarief voorkomt een concurrentienadeel voor de energie-intensieve industrie in Nederland ten opzichte van deze industrie in het buitenland. In het buitenland gelden immers vergelijkbare verlaagde tarieven voor grootverbruik. Het hanteren van een progressief tarief in de energiebelasting zou een substantiële lastenverzwaring betekenen voor een beperkte groep bedrijven. Bij het unilateraal doorvoeren van een dergelijke forse lastenverzwaring is de kans reëel dat deze internationaal opererende bedrijven hun activiteiten verplaatsen naar het buitenland. Dat zou kunnen leiden tot een verlies van werkgelegenheid in Nederland zonder dat broeikasgasemissies verminderen.

Vraag 6 (aan Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, door gezond en duurzaam eten te stimuleren door de btw op groente en fruit niet te verhogen naar 9%, maar te verlagen naar 0%?

Antwoord 6

Per 1 januari 2019 is het verlaagde btw-tarief verhoogd van 6% naar 9%. Aangezien dit verlaagde btw-tarief toepasbaar is op alle voedingsmiddelen, vallen ook groente en fruit onder dit verlaagde btw-tarief. Dit is een maatregel uit het regeerakkoord die samenhangt met andere financiële besluiten zoals bijvoorbeeld het verlagen van de inkomstenbelasting. Er is niet gekozen voor een nultarief voor groente en fruit. Dit is ook niet toegestaan op basis van de btw-richtlijn 2006. Het kabinet stimuleert, onder andere via het recent gepresenteerde Nationaal Preventieakkoord, dat mensen meer volgens de Schijf van Vijf gaan eten. Dit moet leiden tot een zowel gezonder als duurzamer eetpatroon.

Vraag 6 (aan Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking)

Zo nee, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, zoals door te stoppen met het destructieve Nederlandse handelsbeleid en de invoer van palmolie aan banden te leggen?

Antwoord 6

Nederland werkt aan het zo spoedig mogelijk bereiken van volledig duurzame en ontbossingsvrije import van agrarische grondstoffen uit handelsketens die ontbossing kunnen veroorzaken, zoals palmolie. Een Europese aanpak is effectiever dan een Nederlandse aanpak. Mede op verzoek van Nederland komt de Europese Commissie voor de zomer met een Mededeling over EU-actie tegen ontbossing. Nederland wacht daar echter niet op en intensificeert in de eerste helft van 2019 de samenwerking op dit terrein met een koplopergroep van Europese landen via zijn voorzitterschap van het Amsterdam Verklaringen Partnerschap. Daarnaast versterkt Nederland de bestaande inzet op samenwerking met productielanden en bedrijven om de productie te verduurzamen en ontbossingsvrij te maken. Daarbij is het ook van belang om in het oog te houden dat palmolie de meest efficiënte plantaardige olie is, die relatief gezien het minste areaal in beslag neemt en waarvan veel kleine boeren in arme productielanden afhankelijk zijn voor hun inkomen.

Verder steunt Nederland de Europese Commissie in het versterken van de implementatie van duurzaamheidsafspraken op het gebied van arbeid en milieu in handelsakkoorden. Van bedrijven verwacht het kabinet dat zij de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor multinationale ondernemingen naleven. Bedrijven die

verbonden zijn met de palmolie waardeketen behoren internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) risico's in kaart te brengen en hun invloed aan te wenden om deze risico's aan te pakken.

Vraag 6 (aan Minister van Buitenlandse Zaken)

Zo ja, welke voorstellen mogen de Kamer en jongeren zoals Thunberg nog voor het einde van 2018 van u verwachten om radicaal te breken met het beleid van «business as usual» en de grootste bedreigingen voor het klimaat drastisch aan banden te leggen, zoals door de relaties met Saoedi-Arabië af te bouwen, omdat Saoedi-Arabië een van de landen is die rechtstreeks lijkt te handelen tegen het belang van volgende generaties door de energietransitie te frustreren?

Antwoord 6

Het kabinet kiest ervoor diplomatieke banden te gebruiken om wereldwijd te kunnen inzetten op duurzame ontwikkeling en om de energietransitie in andere landen actief te kunnen ondersteunen. Dit gebeurt door Nederlandse kennis en expertise aan te bieden op gebieden zoals windenergie, watermanagement en afvalbeheer via het Nederlandse bedrijfsleven en Nederlandse kennisinstellingen. In het geval van Saoedi-Arabië biedt hun Vision 2030 een aangrijpingspunt, waarin diversificatie van hun economie een centrale rol inneemt.

Vraag 20

Bent u bereid op uw eigen ministerie alle maatregelen te nemen die de noodzaak van het beperken van de klimaatverandering tot 1,5 graad Celsius vraagt?

Vraag 21

Bent u bijvoorbeeld bereid over te stappen op een (veel) plantaardiger catering in de bedrijfskantine, bij vergaderlunches en officiële diners, door plantaardig de norm te maken en dierlijk de uitzondering, zoals diverse Nederlandse universiteiten en de gemeente Utrecht al doen?

Antwoord 20 en 21

Ook in de eigen organisaties werkt het kabinet aan verduurzaming. Deze ambitie komt onder meer naar voren in het programma Nederland Circulair en de Kabinetsreactie op de transitieagenda's circulaire economie³, het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen Rijksinkoopstelsel⁴ en de Transitieagenda Biomassa en Voedsel⁵. Duurzame catering draagt ook bij aan het rijksbrede programma duurzame bedrijfsvoering, gericht op een klimaatneutrale en duurzame bedrijfsvoering in 2030. Er is aandacht voor de milieubelasting en het dierenwelzijn van de producten die in onze bedrijfsrestaurants verkrijgbaar zijn. Het voornemen is om in de bedrijfsrestaurants de transitie naar meer plantaardig voedsel te stimuleren.

Vraag 7

Heeft u gehoord dat ze zei: «Jullie zijn niet volwassen genoeg om te zeggen waar het op staat. Zelfs die last laten jullie over aan ons, kinderen»? Bestrijdt u deze stelling van Thunberg?

Vraag 10

Heeft u gehoord dat ze zei: «In het jaar 2078, zal ik mijn 75ste verjaardag vieren. Als ik kinderen heb, zullen zij die dag misschien met mij doorbrengen. Misschien zullen ze mij vragen naar jullie. Misschien zullen ze vragen waarom jullie niets gedaan hebben, toen er nog tijd was om te handelen»? Welke antwoord zou Thunberg haar kinderen kunnen geven wat u betreft?

³ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/06/29/kabinetsreactie-op-de-transitieagenda-s-circulaire-economie>

⁴ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/24/actieplan-mvi-rijksinkoopstelsel>

⁵ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/01/15/bijlage-5-transitieagenda-biomassa-en-voedsel>

Vraag 11

Heeft u gehoord dat ze zei: «U zegt dat u van uw kinderen houdt, boven al het andere. Maar u steelt hun toekomst, voor hun ogen»? Bestrijdt u deze uitspraak van Thunberg?

Vraag 16

Heeft u gehoord dat ze zei: «We zijn hier niet gekomen om de wereldleiders te smeken of ze zich om ons willen bekommeren. Jullie hebben ons in het verleden genegeerd en jullie zullen ons weer negeren»? Wat vindt u ervan dat jongeren als Thunberg tot de conclusie zijn gekomen dat ze niet kunnen rekenen op hun politieke leiders?

Vraag 17

Heeft u gehoord dat ze zei: «Jullie zijn door je excuses heen, en we zijn door onze tijd heen. We zijn hier gekomen om jullie te laten weten dat verandering eraan komt, of jullie dat nou leuk vinden of niet. De echte macht behoort toe aan het volk»? Bestrijdt u deze uitspraken van Thunberg?

Vraag 18

Wat gaat u na het horen van de toespraak doen teneinde ervoor te zorgen dat u kinderen zoals Greta Thunberg weer recht in de ogen kunt kijken?

Vraag 19

Bent u bereid zich in de ministerraad sterk te maken voor een Nederlands klimaatbeleid dat niet meegaat in het scenario dat kinderen hun toekomst afpakt?

Antwoord 7, 10, 11, 16, 17, 18 en 19

Het kabinet heeft in het regeerakkoord een ambitieuze klimaatagenda geformuleerd. We zien het als onze plicht bij te dragen aan de mondiale klimaatopgave om zo een leefbare toekomst voor onze kinderen veilig te stellen. Zowel nationaal als internationaal zet het kabinet daarom in op versnelde actie om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. In Europa neemt het kabinet het voortouw om de Europese reductiedoelstelling voor 2030 te verhogen. Ondertussen nemen we in Nederland maatregelen die ons voorbereiden op een reductie in 2030 van 49% ten opzichte van 1990.

Hierover zijn in het ontwerp-Klimaatakkoord maatregelen opgesteld met veel betrokken partijen, zoals medeoverheden, bedrijven en andere maatschappelijke partijen.

Het kabinet is namelijk van mening dat voor effectief klimaatbeleid maatregelen kosteneffectief en technisch uitvoerbaar moeten zijn en tegelijkertijd op voldoende draagvlak moeten kunnen rekenen in de samenleving. Een wezenlijk perspectief daarbij is dat de transitie uiteindelijk uitzicht biedt op vele merkbare voordelen voor iedereen. De inzet van het kabinet is om economische kansen te creëren en te benutten – nationaal en internationaal, om mensen mee te nemen, stap voor stap, in de transitie. Eerder door te verleiden dan te dwingen. Door duidelijk te zijn over wat er wanneer moet gebeuren, en daar ook bij te helpen. En al brengt de transitie onzekerheid met zich mee en zal deze niet rimpelloos gaan, is het verheugend dat inmiddels een meerderheid van Nederland steun geeft aan de aanpak van klimaatverandering.

De maatregelen die ik in deze brief noem zijn een greep uit de selectie van maatregelen die dit kabinet treft en gaat treffen om klimaatverandering en de daarbij horende negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Op deze manier werkt het kabinet voor de volgende generatie – de generatie van Greta Thunberg – en de daaropvolgende generaties aan een veilige en leefbare toekomst.